

Št.: 06-03/09-8

Datum: 12. 10. 2009

Predsedstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na 9. seji 12. 10. 2009 oblikovalo stališča k

Izhodiščem za modernizacijo pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji
(verzija predstavljena na Ekonomsko-socialnem svetu 25. 9. 2009)

1. **Pogrešamo izračune o pričakovanih učinkih predlaganih izhodišč:** Izhodišča za modernizacijo pokojninskega sistema v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju izhodišča) so pripravljena brez izračunov oziroma simulacij učinkov predlaganih reformnih ukrepov na socialno varnost različnih kategorij zavarovancev oziroma generacij. Predsedstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (v nadaljevanju ZSSS) terja, da se za obdobje 2010-2060 pripravi simulacije ravni socialne in materialne varnosti danes upokojene generacije, delovno aktivnih generacij rojenih pred in po letu 1960, vseh kategorij delovnih invalidov ter zavarovancev dodatnih pokojninskih zavarovanj. Potrebni so tudi izračuni učinkov prehoda iz neto na bruto pokojnine in uvedbe sistema individualnega bruto sistema pokojnin.

ZSSS za oceno, ali so predlagani upokojitveni pogoji enako dosegljivi za vse, zahteva tudi statistične podatke o pričakovanem trajanju življenja različnih kategorij prebivalstva (za deset glavnih poklicnih skupin¹).

Vlada mora pripraviti tudi analizo učinkov pokojninske reforme na izvajanje druge zakonodaje².

2. **Soglasje socialnih partnerjev je pogoj za legitimnost in uspešnost pokojninske reforme:** ZSSS poziva Vlado RS, da začne s socialnimi partnerji v Ekonomsko-socialnem svetu pogajanja o izhodiščih, ki se naj zaključijo s podpisom dogovora. ZSSS opozarja, da je bila uspešnost pokojninske reforme iz leta 2000 zagotovljena prav z Dogovorom o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja med vlado in sindikati, podpisanim 29. 4. 1999, ki zagotavlja finančno vzdržnost sistema najmanj do leta 2020.

ZSSS vladi predlaga, da odloži začetek reforme, dokler traja recesija. Recesija ni primeren trenutek za omejevanje dostopa do pravic, ki preprečujejo revščino in zagotavljajo socialno varnost prebivalstva.

---

¹ Vir SURS (moška oblika velja nevtravno za oba spola): 0- vojaški poklici, 1- zakonodajalci, 2- strokovnjaki, 3- tehniki, 4- uradniki, 5- poklici za storitve – prodajalci, 6- kmetovalci, gozdarji, ribiči, lovci, 7- poklici za neindustrijski način dela, 8- upravljalci strojev, izdelovalci, sestavljalci, 9- poklici za preprosta dela

² Predpisi s področij socialnega varstva, družinske politike, davkov, varnosti in zdravja pri delu, zaposlovanja, delovnopравne zakonodaje itd.

3. **Pokojninska reforma mora biti pravična:** ZSSS bo soglašala zgolj z zasnovo pokojninske reforme, ki bo pravična do slovenskega delavca. To pomeni, da morajo biti novi predlagani upokojitveni pogoji delavcem realno dosegljivi³ ter da mora pokojnina delavcu po upokojitvi omogočati ohranitev doseženega življenjskega standarda.

ZSSS bo z vsemi sredstvi sindikalnega boja vključno z referendumom nasprotovala pokojninski reformi, ki ne bi upoštevala interesov delavcev.

4. **Za ohranitev solidarnosti v pokojninskem sistemu:** ZSSS se zavzema za ohranitev institutov solidarnosti v pokojninskem sistemu. Solidarnost, tudi ta vgrajena v pokojninski sistem, je bistven element socialne države. Slovenski delavec želi živeti od prislužene pokojnine in ne od socialnih pomoči.

ZSSS bo terjala pogajanja o zadostnih elementih solidarnosti v pokojninskem sistemu. Edini element solidarnosti v novem reformiranem pokojninskem sistemu po letu 2015 naj bi bila univerzalna pokojnina, primeroma v višini 40 % minimalne plače. Izhodišča predlagajo, da se naj iz dosedanjega pokojninskega sistema prenese v sistem socialnih pomoči vse institute solidarnosti, katerih namen je preprečevanje revščine na starost delavcev z najnižjimi dohodki. Ni pojasnjeno, kako se bo zaradi tega spremenilo njihovo učinkovanje, ali jih bo deležno manj ljudi in se bo zmanjšala raven solidarnosti v družbi na sploh.

5. **Plačevanje prispevkov kot pogoj za solidarnost in finančno vzdržnost pokojninskega sistema:** Finančno vzdržnost pokojninskega sistema je potrebno zagotoviti tudi z izenačitvijo že od leta 1996 nižjega prispevka delodajalcev s prispevkom delavcev.

Država mora izterjati neplačane prispevke, saj ogrožajo socialno in materialno varnost delavcev na starost. Zavestno prikrajšanje ali omejitev pravic iz socialnega zavarovanja je kaznivo dejanje⁴. Seznam zavezancev, ki prispevkov niso poravnali, zato ne more biti več davčna tajnost. ZSSS terja, da se seznam dvakrat letno objavlja v Uradnem listu RS.

Finančna disciplina pri plačevanju prispevkov je pogoj za solidarnost med različnimi kategorijami zavarovancev. Reforma mora zato zagotoviti, da bodo samozaposleni (samostojni podjetniki, kmetje, zasebni zdravniki ipd.) plačevali pravicam sorazmerne realne prispevke. Če to ne bo zagotovljeno, bo ZSSS zahtevala ločitev delavskega pokojninskega zavarovanja od zavarovanja samozaposlenih.

6. **Pravočasna vključitev na regulirani trg dela je prvi pogoj za finančno vzdržnost pokojninskega sistema:** Zaskrbljujoč je trend vse poznejšega vstopa mlade generacije v obvezno pokojninsko zavarovanje. Finančna vzdržnost pokojninskega sistema bo

---

³ Glej tudi stališči 9 in 10.

⁴ 202. člen Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 55/2008): *Kdor zavestno ne ravna po predpisih o socialnem zavarovanju in s tem koga prikrajša za pravico, ki mu pripada, ali mu jo omeji, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.*

zagotovljena predvsem z njenim pravočasnim vključevanjem. Delovno razmerje za nedoločen čas delavcu najbolj zagotavlja dostojno delo ter socialno in materialno varnost tako v aktivni dobi kot v starosti. ZSSS zato terja, da država mladim s predpisi in s spodbudami delodajalcem omogoča pravočasno sklepanje delovnega razmerja za nedoločen čas.

- 7. Za obremenitev s pokojninskimi prispevki vseh oblik odvisnega dela, ki so nelojalna konkurenca delovnemu razmerju za nedoločen čas:** ZSSS podpira obremenitev s prispevkom za obvezno pokojninsko zavarovanje vseh oblik odvisnega dela, kar bo povečalo pripravljenost delodajalcev za sklepanje delovnih razmerij za nedoločen čas in vodilo v hitrejše zaposlovanje mlade generacije za nedoločen čas.

Da ne bi bilo delo upokojencev za delodajalca cenejše od sklenitve delovnega razmerja z iskalcem zaposlitve, ga je treba obremeniti s polnimi in ne zgolj pavšalnimi prispevki. V primeru delne upokojitve pa je treba s polnimi prispevki obremeniti nadurno delo.

Razširitev možnosti za prostovoljni vstop v obvezno pokojninsko zavarovanje je treba vezati predvsem na obdobja nezaposlenosti aktivnih iskalcev zaposlitve. Plačilo prispevkov naj ne bo oblika davčno ugodnega nalaganja kapitala.

Finančna vzdržnost pokojninskega sistema bo odvisna tudi od uspešnosti omejevanja dela na črno, saj znaša siva ekonomija pri nas od 25 % do 30 % BDP.

- 8. Novi dogovor o pokojninski reformi mora določiti ciljno nadomestitveno razmerje med plačo in pokojnino:** ZSSS zahteva pogajanja o ciljnem nadomestitvenem razmerju med plačo in pokojnino⁵, ki ga izhodišča niti ne omenjajo. Nadomestitveno razmerje je ključno, če naj pokojninski sistem zagotavlja ne le preprečevanje revščine na starost temveč tudi ohranjanje doseženega življenjskega standarda po upokojitvi. Določiti ga je potrebno tako za danes že upokojeno generacijo kot tudi za zavarovance moderniziranega in reformiranega pokojninskega sistema.

Univerzalna pokojnina v višini 40 % minimalne plače ni dostojna pokojnina. Seštevek pokojnin iz prvega, drugega in tretjega pokojninskega stebra pa ne more biti primerna pokojnina, če ne zagotavlja primerne nadomestitvenega razmerja. Izhodišča za vse te pokojnine namreč napovedujejo zgolj znano višino prispevkov ne pa tudi nadomestitvenega razmerja.

Ker izhodišča temeljijo finančno vzdržnost moderniziranega pokojninskega sistema na postopnem padanju nadomestitvenega razmerja za rojene pred letom 1960, se bo ZSSS pogajala tudi o formuli za valorizacijo pokojnin. Pogajali pa se bomo tudi o ciljnem nadomestitvenem razmerju pokojnin generacij, rojenih po letu 1960. ZSSS bo

---

⁵ »Za varno starost - sprejemljiva višina pokojnine«, resolucija 5. kongresa ZSSS, december 2007, citat: »Kot družba se mora Slovenija znova odločiti, do kam se za generacije, ki se v času svoje delovne dobe niso mogle dodatno pokojninsko zavarovati in jim torej izpada v višini pokojnine ne more pokriti dodatna pokojnina, sme največ znižati razmerje med povprečno plačo in povprečno starostno pokojnino. Država mora to razmerje jamčiti s proračunskim sofinanciranjem pokojninske blagajne in tako zagotoviti, da bo upokojena generacija deležna sadov gospodarskega razvoja. ... Sindikat upokojencev Slovenije pa zahteva razmerje povprečne starostne pokojnine do povprečne plače 72,5 %.«

zahtevala, da se šele na podlagi ciljnega nadomestitvenega razmerja določi formulo za njihovo avtomatično indeksacijo⁶.

9. **Minimalna in polna upokojitvena starost morata upoštevati različen položaj različnih kategorij zavarovancev in generacij:** ZSSS bo zahtevala pogajanja o prehodnih obdobjih za dvig upokojitvenih starosti, da bodo upoštevala višjo pogostnost trajnih zdravstvenih okvar slovenskega industrijskega delavca zaradi posledic dela v težkih delovnih razmerah. Evropske raziskave namreč kažejo v primerjavi s povprečjem EU27 na dva do trikrat višjo pogostnost trajnih zdravstvenih okvar, povezanih z delom. Prehodna obdobja morajo upoštevati stvarne delovne razmere, v katerih delajo različne generacije in kategorije zaposlenih.

Prvi pogoj za dvig upokojitvene starosti je izboljšanje delovnih razmer in s tem ohranjanje delovne kondicije po 60. letu starosti. Izhodišča ne ponujajo nobenih ukrepov za ta cilj, torej zanj ni resnične politične volje. Ne napovedujejo niti uvedbe diferencirane prispevne stopnje za invalidsko zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni.

ZSSS se bo pogajala o podaljšanju prekratkih prehodnih obdobjih 2011-2020 za dvig upokojitvenih starosti na polno starost 65 let, na minimalno upokojitveno starost 60 let, za postopne spremembe bonusov in malusov pri odmeri pokojnine in za podaljšanje obdobja, od katerega se odmeri pokojninska osnova z 18 na 35 let.

10. **Štirideset let pokojninske dobe je dovolj za zaslužen pokojnino:** Predlagani minimalna in polna starost pomenita, da bodo industrijski delavci za starostno pokojnino brez malusov morali delati celo do 45 let. ZSSS trdi, da je 40 let dela v težkih delovnih razmerah in neergonomski tehnologiji dovolj za zaslužen pokojnino. Zato zahteva, da 40-M/38-Ž let čiste delovne dobe ostane zadosten pogoj za uveljavitev starostne pokojnine. ZSSS zato nasprotuje ukinitvi instituta »čiste delovne dobe«, ki industrijskega delavca ščiti pred malusi zaradi upokojitve pred polno starostjo. V izhodiščih predlagano nižanje polne starosti na račun zavarovalne dobe pred 20. letom starosti tako za ženske kot za moške ni zadosten ukrep, da bi v skladu z načelom pravičnosti omogočil slovenskemu industrijskemu delavcu, da se starostno upokoji oziroma se izogne invalidski upokojitvi.

11. **Proti poslabšanju položaja delavk in upokojenk:** ZSSS nasprotuje poslabšanju pravic delavk: ostremu krajšanju z dogovorom iz leta 1999 določenih prehodnih obdobjih za dvig upokojitvenih pogojev in za izenačitev ženskih upokojitvenih pogojev z moškimi ter ukinjanju olajšav na upokojitveno starost na podlagi materinstva. Izenačitev ženske in moške upokojitvene starosti ne upošteva dvojnega bremena žensk, ki ob polni zaposlitvi nosijo tudi breme skrbi za nego otrok in drugih družinskih članov.

ZSSS bo nasprotovala nižjim pokojninam žensk. Kljub predlagani izenačitvi upokojitvene starosti žensk in moških, izhodišča namreč določajo, da naj bi bile ženske

---

⁶ Predlagano je prilagajanje nižji rasti plač, nižjemu razmerju med aktivnimi in upokojenimi - vezava na rast mase realnih plač - in pričakovanemu trajanju življenja.

pokojnine zaradi njihovega daljšega življenja nižje tako v reformiranem prvem kot tudi v drugem in tretjem stebru. Nižje ženske pokojnine pomenijo potiskanje žensk v revščino!

12. **Odložitev datuma upokojitve se naj spodbuja z bonusi in ne z malusi:** Nasprotujemo zniževanju bonusov⁷ in zviševanju malusov⁸. ZSSS zahteva, da zakon spodbuja prostovoljno odložitev datuma upokojitve predvsem z bonusi.
13. **Podpiramo razširitev možnosti za delno upokojitev:** ZSSS pa pri tem opozarja, da je potrebno z zakonom urediti postopek delne upokojitve (soglasje delodajalca in delavca ipd.).
14. **Pokojninska osnova za 35 let pokojninske dobe:** ZSSS bo zahtevala pogajanja o obdobju za odmero pokojninske osnove. Cilj novega načina odmere pokojninske osnove ne sme biti dodatno znižanje pokojnin.
15. **Za pravično reformo invalidskega sistema:** ZSSS terja opredelitev tudi nadomestitvenega razmerja med plačo in denarnimi nadomestili različnih kategorij delovnih invalidov. Materialno varnost delovnih invalidov po reformi 2003 je treba izenačiti z višjo ravniyo nadomestil izpred 2003. Odpraviti je treba posledice prenizkega usklajevanja nadomestil⁹.

Izhodišča naj enako kot reforma zdravstvene zakonodaje enotno uredijo delovanje izvedenskih organov, da bi bili postopki krajši in učinkovitejši ter da bi se ne le administrativno ampak tudi vsebinsko začelo izvajati poklicno in zlasti zaposlitveno rehabilitacijo delovnih invalidov.
16. **Za ponovno uvedbo beneficirane delovne dobe:** ZSSS zahteva, da se ukine obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki je nadomestilo nekdanjo beneficirano delovno dobo, ker ne more upravičiti pričakovanj zavarovancev¹⁰. Stvarne poklicne pokojnine se lahko izplačujejo zgolj v okviru prvega stebra. Tja se naj zato vrnejo.
17. **Modernizacija prostovoljnega dodatnega pokojninskega sistema:** ZSSS zahteva, da reforma določi odstotek nadomestitvenega razmerja med plačo in pokojnino, ki ga

---

⁷ Zgolj 2-odstotna odmera za pokojninsko dobo nad 40 oziroma 38 let namesto dosedanje odmere 3 %, 2,6 % in 2,2 %. Tudi ni več bonusov za zavarovanje po polni starosti 63 oziroma 61 let.

⁸ Namesto dosedanjih malusov 0,1 %, 0,15 %, 0,2 %, 0,25 % in 0,3 % (malus je odvisen od dosežene posameznikove starosti ob upokojitvi) za vsak mesec upokojitve pred polno starostjo naj bi veljal zgolj še najvišji malus 0,3 %.

⁹ Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (ZUTPG), Uradni list RS, št. 114-4833/2006.

¹⁰ Nizka donosnost in na tej podlagi premalo prihrankov za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine, neprimerna enotno določena dodana doba, neurejen postopek za določanje delovnih mest, kjer je obvezno dodatno zavarovanje.

mora zagotoviti drugi pokojninski steber, da bo na tej podlagi mogoče določiti potrebno višino premij. Socialni partnerji morajo nadzorovati uspešnost upravljanja z njimi. Predpisi naj določijo znižane in mednarodno konkurenčne stroške in provizijo.

ZSSS se bo pogajala za davčne olajšave za vključitev vseh delavcev v drugi pokojninski steber. Zakon mora prepovedati, da se morajo delavci odpovedati delu plač za vključitev v dodatno zavarovanje v kolektivni shemi.

18. **Nedorečenost izhodišč o reformiranem pokojninskem sistemu za rojene po letu 1960:** Čeprav izhodišča uvodoma ponujajo dva možna sistema (točkovni in sistem navideznih osebnih pokojninskih računov) za reformirani sistem po letu 2015, pa izhodišča točkovnega sistema sploh niso razdelala, kar onemogoča opredeljevanje. Ni razdelan prehod iz moderniziranega sistema v sistem navideznih računov. Ni izračunov, ali bodo vse generacije ne glede na dolžino zavarovalne dobe v novem sistemu imele enako možnost, da si v novem sistemu zagotovijo primerno pokojnino. Nadomestitveno razmerje med plačo in pokojnino ostaja neznanka. Ni jasno, ali bo razlika v višini pokojnin med moderniziranim in novim sistemom navideznih računov oziroma točkovnega sistema.

ZSSS nasprotuje financiranju ničelnega stebra na račun 1,5 % prispevne stopnje iz prvega stebra. Univerzalni dohodek se naj financira iz proračuna. Prvi pokojninski steber je treba krepiti in ne siromašiti.

Smo proti ustvarjanju demografskega sklada na račun nepopolne indeksacije pokojnin v novem sistemu.

Zahtevali bomo pogajanja o reformiranem invalidskem zavarovanju.

19. **Za avtonomijo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ):** ZSSS zahteva avtonomijo ZPIZ, tako da bodo v upravnem odboru in skupščini ZPIZ odločali predstavniki reprezentativnih organizacij socialnih partnerjev na državni ravni. Nekaj mest naj bo zagotovljeno tudi upokojevim in organizacijam delovnih invalidov na državni ravni.

mag. Dušan Semolič
Predsednik ZSSS

